

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Delegeretmødet den 27. Marts 1919

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1919

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

Copyright: Det Kongelige Bibliotek

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 3

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 4

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 5

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 6

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 7

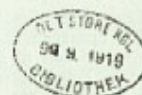
[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 8

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 9

[Delegeretmødet den 27. Marts 1919](#) 10

erl9191

ERHVERVSPARTIET.

DELEGERETMØDET

den 27. Marts 1919.

Torsdag den 27. Marts 1919 afholdt Erhvervspartiet sit første store Delegeretmøde. Delegeretmødet havde en foreløbig Karakter, idet der endnu ikke er dannet Vælgerforeninger i alle Landets Amter og Kredse, men det gjaldt om at faa dannet en Ramme for Landsbevægelsen snarest og at faa etableret et Samvirke mellem de til Dato oprettede Foreninger.

Dagsordenen for Delegeretmødet var saaledes:

1. Valg af Dirigent.
2. Politisk Beretning (Lauritz Jensen).
3. Planlæggelse af det fremtidige politiske Arbejde (J. G. Schjær).
4. Drøftelse af det forestaaende Arbejde i de 18 Amtskredse (O. Hansen).
5. Konstituering af den foreløbige Hovedbestyrelse.
6. Valg af Formand for Landsorganisationen.
7. Eventuelt.

Som Sekretær fangede Redaktør *Runklit*.

Folketingsmand *Lauritz Jensen* aabnede Mødet og bød Velkommen, særlig til Repræsentanterne fra Provinsen, der havde vist deres Interesse ved at komme herover, og dernæst til Repræsentanterne fra København og Omegn. Han haabede, at dette Erhvervspartiets første Delegeretmøde maatte føre til et godt Resultat for vor fælles Sag.

1) Folketingsmanden foreslog derefter at vælge 2 Dirigenter, der skiftevis kunde dele det ikke saa ringe Arbejde imellem sig.

O. Hansen, København foreslog, at man valgte 2 fra Provinsen, en Handlende og en Haandværker, hvilket Forsamlingen billigede, og der foresloges herefter Kunstdrejer Andersen, Købmand Holm, Købmand Tretow Loof, Hornsyld og Malermester Nielsen, Aarhus. De to første trak imidlertid deres Kandidatur tilbage til Fordel for de to sidste, og disse valgtes derpaa enstemmigt.

2) Folketingsmand *Lauritz Jensen* trak derefter i vel tilrettelagte Linjer det grundlæggende Arbejde op, idet han jog sit Udgangspunkt fra 15. Januar 1918, hvor Partiets Program ved et stærkt besøgt Møde af Repræsentanter for en Mængde Organisationer indenfor Handel og dermed beslægtede Erhverv blev vedtaget.

Man havde ikke straks været tilbøjelig til at danne et Erhvervsparti, og den Sammenlutning, der etableredes ved Mødet, fik derfor Navn af „Erhvervssamvirket“. Den første Opgave, dette Samvirke derefter stillede sig, var at søge Samvirke ogsaa med Haandværkerorganisationerne Landet over og i det hele at søge dannet et Samvirke imellem alle danske næringsdrivende Organisationer.

Taleren gav derefter Meddelelse om de Forhandlinger, der blev ført med Haandværkerorganisationerne. I disse Forhandlinger var Kardinalpunktet dette, at vi skulde staa enige i vor Stilling ved det forestaaende Rigsdagsvalg. Indenfor Haandværkerorganisationerne havde Spørgsmaalet om egne Kandidater ved Rigsdagsvalgene alt været drøftet, og Folketingsmanden pegede her paa det Resultat, denne Drøftelse havde givet, og man havde af dette god Grund til at antage, at Haandværkerne, ligesom vi, vilde gaa med til en fælles Opræden overfor de bestaaende politiske Partier, og med godt Mod gik man derfor til Forhandling med et af Haandværkerne nedsat Udvalg.

Ved Forhandlingerne havde man Indtrykket af, at Haandværkernes Udvalg sympatiserede med vor Stilling, der var den, at man satte de politiske Tendenser i Baggrunden og vor Erhvervsinteresser i Forgrunden. Forhandlingerne brast imidlertid, da Haandværkernes første Mand gik de politiske Veje og lod sig opstille som ren Konservativ. Denne Holdning mente Taleren vilde hæve sig, naar man nu ser den Stemning, der raader blandt Haandværkets Mænd Landet over.

Folketingsmanden gav derefter Meddelelse om de Forhandlinger, man havde ført med de politiske Partier om at faa Mænd ind paa sikre Pladser paa de respektive Kandidatlistor, og hvorledes disse Forhandlinger var bristet, efter at man saa godt som var afvist alle Steder. I det hele var det kun lykkedes os at opnaa sikker Plads for 1 Mand.

Efter dette Resultat besluttede man at gaa selvstændig til Valg, og ved en udmærket Agitation opnaaede man et Stemmetal paa 12,000 og én Mand valgt; trods det, at man ingen Presse havde haft til at støtte os, og trods den Modstand, man havde mødt fra de andre Partiers Side. Folketingsmanden fandt, at det for vor Sag var heldigt, at vi nu stod selvstændig, og han henviste her til, hvorledes Haandværkernes Mand og den Handlende, der var valgt ind paa den radikale Liste, var bundne af Partihensyn og intet kunde udrette for Kollegerne, og saaledes vilde det være gaaet os, hvis vi var gaaet med de politiske Partier.

Folketingsmanden refererede derefter Landstingsvalget, hvor vi ogsaa havde opstillet og opnaaet 20 Valgmænd valgt. Vi har nu dannet Erhvervspartiet, og dette skal være en aaben Bod for de 300,000 Hjemløse, som ingen Anklang finder hos de politiske Partier, ligesom vor Havn skal staa aaben for alt det løse, der findes hos Partierne. Han anslog, at 25—30 pCt. af den danske Befolkning staar politisk hjemløs, og det bliver nu vor Opgave at føre disse i sikker Havn.

Vort Parti er saaledes ubundet, vi gaar hverken til Højre eller Venstre, og denne Linje skal stedsse følges. Da vi havde sammensat vor Liste til Valget i April, maatte hver Kandidat afgive sit Æresord paa, at han ikke under nogen som helst Form vilde indmelde sig i et politisk Parti, og samme Løfte vil blive krævet af de fremtidige Kandidater.

Folketingsmanden gav derefter Meddelelse om Oprettelsen af vor første Vælgerforening, der fik sin Senktion ved et Møde den 15. Januar i Aar, hvor ca. 1200 Vælgere havde været til Stede. Der havde været stor Begejstring for vor Sag, og den samme Begejstring møder os nu overalt, hvor vi kommer frem i Landet.

Folketingsmanden gik derefter over til at omtale det Arbejde, der af Erhvervspartiet gennem ham var udrettet i Rigsdagen, og han pegede her først paa de andre Partiers Kærlighed til os. Denne Kærlighed var kun til Stede paa Valgdagen; thi hvad har de udrettet for os før Krigen og under Krigen? Alt har fra deres Side kun været tomme Ord og Løfter, der ikke er bleven holdte. Han gav derefter et Rids af sin Virksomhed i den lovgivende Forsamling og paaviste, at selv om de Erhvervsdrivende endnu kun havde ham som Talsmand, kunde der dog udrettes en Del, naar man kun gik den lige Vej efter det vedtagne Program.

Taleren omtalte Laanene til de mindre Næringsdrivende. Denne Sag var bragt frem af f. v. Folketingsmand Jul. Wulff allerede den Gang, da Lovforslaget om Laan til Husmænd blev fremsat. Taleren havde rejst Spørgsmaalet igen, og det var lykkedes ham at faa en Lov vedtaget, og Laanene var da ogsaa nu uddelte. Men hvis vi ikke havde rejst vor Bevægelse, havde denne Sag næppe set Dagens Lys, og Resultatet her maa da ogsaa tilskrives den Tilslutning, vi har mødt hos vore Kolleger.

Han oplyste, at de Næringsdrivende, som søgte Laanene, til at begynde med ikke maatte have en højere Skattegrænse end 1500 Kr. Indtægt. Dette Forhold havde han fundet uretfærdigt sammenlignet med Fiskerne, og trods det, at Finansudvalget havde fastsat Grænsen, fik man ved et Møde i dette Udvalg, hvor Hr. Schjær havde været vor Ordfører, forhøjet Indtægtsgrensen til 2000 Kr. Ogsaa ved dette Forhold har man faldt Bevis for, at der ikke opnaas noget ved at have Sæde i de politiske Partier. Haandværkernes Repræsentant i det konservative Folkeparti, der er Medlem af Finansudvalget, havde saaledes ikke formaat at rykke Grænsen over de 1500 Kr.

Kravet om Næringslovens Revision havde Folketingsmanden ogsaa rejst. Denne Sag var meget vanskelig, og det vilde næppe lykkes foreløbig at faa en Revision gennemtvunget, men han havde godt Haab om at faa Loven ændret paa enkelte Punkter.

Skat paa Udlændinge var en Sag, der ogsaa havde ligget ham paa Sinde, og som han havde fremført, idet han fandt, at det var uretfærdigt for det danske Næringsliv, at Udlændinge kunde gribe ind i vort Erhvervsliv uden at yde noget til vort Samfund.

Folketingsmanden gav derefter en meget interessant Fremstilling af Statens Varebeholdninger, der var nedskrevet 18 à 20 Millioner Kroner. Han havde benyttet Lejligheden til at paavise det uholdbare i, at Staten driver Handel, og han havde i Folketinget forespurgt Ministeren, hvor Afskrivningen var bleven af, ligesom han havde afesket Ministerens Stilling, hvis de Næringsdrivende ved Skattoansættelsen afskrev 20 pCt. af deres Varebeholdning. Han oplyste derhos, at Staten havde indkøbt 150,000 Rummeter svensk Brænde til en Pris af 40 Kr. pr. Rm., medens det tilsvarende danske Brænde kun koster 10—12 Kr. Rm. Det var et stort Tab, der her vilde fremkomme, og et smukt Regnskab, der vilde kunne fremlægges for en saadan Handelsform.

Forholdet med de udenlandske Rejsende, der konkurrerer med Danmarks Næringsdrivende, var ogsaa fremdraget af ham, og han havde den Tilfredsstillelse, at denne Sag vilde blive taget op.

Folketingsmanden omtalte derefter Truster og Ringdannelser, der kan blive en stor Fare for os alle og vort Samfund. De kooperative Foretagender og Kapitalen mødes over Mellemstanden og trykker den ned. Han oplyste her, at det er de samme Mænd, der regerer det hele. En af Kapitalisterne sidder saaledes og regerer 40 af de store Selskaber. Et saadant Forhold indeholdt en stor Fare for os. Nationalekonomen Professor Birek havde da ogsaa nu

i Sinde, trods sit konservative Partis Modstand, at stille Forslag, der kunde hindre den Slags Trustdannelser.

Paa Vinhandlernes Vegne havde han været Talsmand, da Vinskatten var under Debat i Folketinget, og da Loven om Tobakskatten havde været for, havde han efter Konference med de interesserede Organisationer paatalt forskellige Urimeligheder i Lovforslaget, og det var da ogsaa lykkedes ham at faa Skatten ændret.

Skatten paa Brugsforeninger var en Sag, Erhvervspartiet stod fast ved. Denne Sag havde han i sin Tid rejst en Bevægelse for at fremme, og det konservative Parti havde da henstillet til ham at lade den ligge, da det ikke vilde passe for deres Politik. Han var imidlertid gaaet sine egne Veje og rejst Bevægelsen ude i Landet.

Da Postloven var for i Folketinget, var det Meningen, at der skulde oprettes autoriserede Udsalgssteder for Frimærker. Dette kunde han absolut ikke gaa med til, da det vilde paaføre dem, der ikke fik Udsalg, en Konkurrence fra de heldigere Kolleger, idet Publikum nødvendigvis maatte søge de Forretninger, der ogsaa solgte Frimærker. Dette var da ogsaa forhindret. Rabatten ved Salg af Frimærker havde han faaet forhøjet fra 2 til 3 pCt. Paa hele Ark vilde der i Fremtiden ikke blive givet Rabat paa Postkontorer, og Folketingsmanden henstillede nu, at de Handlende søgte Kunder hos Storhandelen, hvor de ved Salg i Stykkevis kunde faa en stor Omsætning.

For de Næringsdrivende indenfor Smørhandelen havde Folketingsmanden taget Affære, da Ordningen med Smørhandelen ændredes, og det var lykkedes ham at indvinde et meget stort Beløb til disse Handlende.

Forholdstalsvalgmanden har Folketingsmanden søgt at vække Stemning for. Denne Sag er en Livsbetingelse for vort Parti. Der siges nu, at vi foranlediger Splittelse, hvad vi selvfølgelig ikke gør. Faar vi imidlertid Forholdstalsvalgmande saa vore Modstandere tage dette Nummer af Lirekassen. Han pegede herpaa det konservative Parti, der særlig benytter Splitelsesudtrykket for at modarbejde os over hele Landet, og han anmodede Repræsentanterne fra Provinsen om at have dette i Erindring.

Folketingsmanden gjorde Rede for sin Virksomhed for at skaffe Betaling fra Statskassen til de Næringsdrivende, der led Skade paa Ruder m. v. under Bølleoptøjerne, og som i Fremtiden blev udsat for den Slags. Denne Sag havde han faaet endelig løst tilfredsstillende, idet der af Statskassen var stillet et Beløb til Raadighed i dette Øjemed.

Under Huslejelovdebatten havde Folketingsmanden rejst Spørgsmaalet om Trusterens Leje af Butikker. De lejer de Næringsdrivende ud af deres Virksomhed og dette maa hindres.

Folketingsmanden omtalte dernæst Telefonsagen. Han havde i Folketinget krævet, at de store Organisationer skulde være Mellemlæddet imellem Abonnementerne, Telefonselskabet og Regeringen, og han havde grundet Haab om, at dette blev gennemført. Han gav Exempel paa hvor uheldigt det var med den nuværende Form, hvor det af Regeringen nedsatte Udvalg til Varetagelse af Abonnementernes Interesser ingen Føling havde med de Næringsdrivende, som var de væsentligste Abonnenter, og derfor ikke havde kunnet varetage disses Interesser da Taxsterne skulde forhøjes. Først da Organisationerne havde taget fat paa Sagen og ved et nedsat Udvalg havde grebet ind i Forhandlingerne var der opnaaet et tilfredsstillende Resultat.

De enligstillede Lotterikollektører havde han været Talsmand for. Der var mange af dem, der daarligt kunne faa Føden; det var lykkedes for ham at skaffe dem en Dyrtidshjælp, og han haabede at de vilde opnaa en Livesum af 1800 Kr. aarlig.

Med Hensyn til social Forsorg var de Næringsdrivende forsemt af de politiske Partier. Arbejderne var naaet langt i saa Henseende, men de Næringsdrivende stod udenfor alt. Dette Spørgsmaal havde Folketingsmanden rejst gentagne Gange paa Rigsdagen og han havde da ogsaa tilsidst fundet Ørenlyd for sine Krav, idet det blev vedtaget at yde de mindre Næringsdrivende, som var kommet i Trang paa Grund af Krigsforholdene en maanedlig Understøttelse. I Hovedstaden var det blevet lagt i Organisationernes Haand at administrere Sagen og der var blevet nedsat et Hovedudvalg gennem hvilket alle Andragender fra de Næringsdrivende skulde gaa, forinden de endelig overgaves til Bevillingsmyndighederne. Dette Forhold havde virket meget tilfredsstillende. Derimod var det i Provinsen, hvor det var Hjælpekasserne, der stod for hele Sagen, ikke saa godt. Man saa atter her, hvor nødvendigt det er at Organisationerne griber ind, og Folketingsmanden pegede endvidere paa, hvor nødvendigt det er for de Næringsdrivende at varetage deres Interesser baade ved Kommune- og Rigsdagsvalg, idet han oplyste om den Forfølgelse, Benklædeskræderne havde været Genstand for her i Hovedstaden fra Skræderforbundets Side. Her saa man at Socialdemokratiets Folk i Rigsdag og i Kommunalbestyrelse kunde gennemvinge deres Vilje. Ja, selv Minister Stauning havde gaaet Skræderforbundets Ærinde i dets økonomiske Forfølgelse af Benklædeskræderne. Denne Sag havde Folketingsmanden indbragt for Minister Rode, som maa vide, hvilken Plads ifølge Loven Benklædeskræderne har, og han skulde nok faa Ministerens Svar.

Endelig gav Folketingsmanden Oplysning om Forholdet med Læringleven. Her havde han ogsaa taget Initiativ til Ændringer til Fordel for de Næringsdrivende, som var afskaarat fra at holde Læringer hvis det forelagte Lovudkast blev ophejvet til Lov.

Folketingsmanden hilstes med stærkt Bifald efter sin Tale.

3) *I. G. Schjær*, København fik derefter Ordet for at indlede Dagsordenens Pkt. 3.

Han udtalte først, at det ikke var nogen fremmed Tanke at Pressen i den kommende Tid vilde være mod os. Vi mangler et Dagblad, som kan tage sig af vore Sager og lancere, hvad vor Folketingsmand foretager i sit Rigsdagsarbejde, Dagbladene søger at tie os ihjel og Hr. Schjær henstillede, at hver i sin Kreds ved et passende Vink til Abonnent og Annoncør søgte at gøre de stedlige Blade opmærksom paa, at vi satte Pris paa lidt mere Velvilje fra deres Side.

Hr. Schjær omtalte derefter det Liv der var vakt rundt om for vor Sag; det var en Glæde for os Københavnerne, der havde rejst Bevægelsen. Ogsaa her i København er Interessen stor og stadig. Det er Lauritz Jensen, som har holdt Interessen vedlige. Han er da ogsaa søgt fra alle Egne. Vi vil vise ham vor Taknemmelighed ved at rejse os op. Alle rejste sig. Hr. Schjær udtalte derefter Haabet om, at vi maatte faa beredvillige Folk til at lægge et Arbejde i vor Tjeneste. Dette manglede vi for en Del i Øjeblikket.

Emnet for Arbejdet laa i vort Program, der i det store og hele er godt overalt. Vi kan strides om Skat paa Brugsforeninger og Andelsforeninger o. l. men der finder vi nok hinanden. Forholdstalsvalg kan vi ikke gaa bort fra. Loven af 7. August maa tidsbegrænses. Det er os, der først har rejst dette Krav trods det, at de andre har været kede af Loven i flere Aar. Han undrede sig over, at Regeringen ikke gav slip paa denne Lov. Det er nu Resultatet af vort politiske Arbejde, at Kravet om Tidsbegrænsningen er saa stærkt. Det er kun Ministeriets Enevælde vi vil af med. Vi ønsker ikke, at de Forordninger, som hviler paa særlige Love skal afskaffes før det økonomiske Liv kan taale det.

Det, som det er vor særlige Opgave under nærværende Punkt at drøfte, er de Spørgsmaal, som vi kan blive stillet overfor i vort politiske Arbejde. Det gjaldt nu om at vi i Dag kunde komme nærmere ind paa disse Sager, saa vi kan præcisere vor Stilling i fuld Enighed. Disse Spørgsmaal var: Afholdssagen, Kirkesagen, Forsvarssagen, Jordspørgsmaalet, Dyrtidslovgivningen o. s. v. Hr. Schjær ønskede at høre de Delegeredes Stilling til disse Sager, saaledes at man kunde gaa fra dette Møde med et godt Udbytte af Diskussionen.

Han henstillede at der nu holdtes Frokostpause, og at man i denne overvejede sin Stilling til de af ham fremdragne Spørgsmaal.

Der holdtes derefter Pause.

Efter Frokosten fik Direktør *Wunsch*, København Ordet.

Han udtalte, at det sikkert afholdt mange Mennesker fra at gaa med os, hvis vi ikke havde et Hjem, hvor de almene Sager toges op. Det gjaldt for os om at faa dem med som i Virkeligheden hører os til, derved vilde vi blive et Parti, der maa regnes med, og det gjaldt derfor om at faa klart alle Retningslinier. Han var gaaet med til Erhvervspartiet fordi han maatte erkende, at den selvverhørende Middelstand var misrøgtet af de andre Partier, som havde ladet os sejle vor egen Sø.

Det Grundlag vi først og fremmest skal arbejde paa er Hævdelse af vor Existens, der næst gælder det om at finde hinanden i de større Spørgsmaal. Indenfor alle Partier er der Erkendelse af, at 7-August Loven skal ophæves, men der kæmpes nu med en Skarphed, som er forargelig. Det er imidlertid ikke Diskussionen, der hidtil er det afgørende i Rigsdagen det er inde paa Partimøderne, at Sagerne afgøres, og forsaavidt kunde der lige saa godt engageres Bybude til at stemme om Sagerne. Mod dette System skal Erhvervspartiet være den vægne Samvittighed. Og arbejde vi efter det Princip, at vi først varetager vore egne Interesser og dernæst handler efter vor personlige Overbevisning i Samfundsspørgsmaal, saa vil vi faa stor Betydning, og vi kan tvinge den friske Luft ind i Rigsdagen, som der nu tiltrænges. Hr. Wunsch fandt, at det maatte være et haardt Arbejde for Lauritz Jensen at staa alene i Rigsdagen, men det maa være rart for ham at kunne sige sin Hjertens Mening om hvert enkelt Spørgsmaal uden at skulle staa til Ansvar for et Parti. Det bedste for vort Parti er derfor, at alle Partiafskygninger er samlet om vor Sag. Dette giver os en Kraft, som faar stor Betydning for den Sag, der ligger os mest paa Hjerte, nemlig vor Existens, og vore Modstandere kan da heller ikke tale om, at vi kun vil splitte.

P. Petersen, Lyngby, fandt, at vi savnede et Blad. Flere Blade har imidlertid talt vor Sag. Han ankede over, at De samvirkende Købmandsforeningers Blad, Dansk Handelsblad, ikke refererede, hvad vort Parti foretog sig.

Mundberg, Aarhus fremholdt, at det var vedtaget, at vi ikke skulde indmelde os i noget Parti. Han forstod ikke ret Hr. Wunsch's Stilling; i Aarhus havde de været glade for ham, men i Dag fandt han ham mindre heldig. Han gik ud fra, at de Programpunkter, vi vedtog, skulde vi alle følge, selv om de indeholdt de større Samfundsspørgsmaal.

Wunsch fandt ogsaa, at vi var bundne til det Program, vi blev enige om; men det gjaldt om at kunne forsvare sig, naar vi kom ud for Spørgsmaal fra vore Modstandere, og vi kan ikke binde os til alle mulige Spørgsmaal, og derfor havde han fremsat sit Synspunkt paa Sagerne.

Mundberg holdt stadig paa, at vi skal have vort fuldstændige Program i Orden og saa rette os efter det.

O. Hansen gik ud fra, at det var Delegeretmødet, som tog Bestemmelse om vort Pro-

grams Indhold, men vi skal have en vis Frihed indenfor Partiet. Han advarede mod at lave et storpolitisk Program i Dag.

Broder *Nissen*, Vivild fandt, at deri Dag var rørt ved Spørgsmaal som var af stor Vigtighed. Han sigtede her til de mere almene Spørgsmaal og udtalte, om det Program, vi nu har, er af det Omfang, at det kan bære Bevægelsen i Fremtiden. Han mente, at hvis Partiet skulde blive et virkelig nyt frisindet Folkeparti, saa er Erhvervspartiets Program for snævert. Tænkte man paa at faa de 300,000 Vælgere i Tale, saa nytter det ikke at være et decideret Erhvervsparti. Sønderjyderne kan man heller ikke byde et Erhvervsparti. Det er et nyt Parti, som kræver Selvstyre, vi trænger til. Det Embedsregimente, vi længe har haft, maa bekæmpes af et virkelig Folkeparti. Han mente det skulde antydes, at Befolkningen fik Indflydelse paa Valg af Embedsmænd. Kirkesagen er ogsaa vigtig. Kommer man saaledes til Møde i Vestjylland, saa spørges der om Kirkeloven. Det gælder derfor om at vi ogsaa her fandt vor Stilling. Han pegede paa Skolekommissionen; denne Sag faar stor Betydning for alle Borgere her i Landet. Enhedsskolen vil skubbe Forældrene tilside. Denne Sag kommer vi heller uden om. Han pegede paa § 11 og mente, at her var en Optakt til Udvidelse af Rammerne. Det gjaldt imidlertid om at finde et andet Navn: det nuværende slaas sammen med Agrarpartiet.

Nedergaard, Silkeborg mente ikke at noget Parti har kunnet følge et bestemt Program, der kommer saa meget frem, som skal løses efter den sunde Fornuft. Det gælder om at give Erhvervene Indtrykket af, at det i Virkeligheden er dem, der har Ordet. Han pegede paa, at Venstre stod særlig stærk i Herring, men der kunde man ikke faa dem til at varetage Erhvervenes Interesser. De vil hellere have en Kvinde til end en Erhvervsmand. Han oplyste hvorledes Ehlers var bleven vraget i Esbjerg af det konservative Parti. Han saa ikke nogen Fare i, at Socialdemokratiet kom i Flertal, saa Splittelse har ingen Betydning. Det gælder for os om at faa sundt tænkende Folk, og han fandt at vi i Lauritz Jensen havde en god Mand.

Malmester *Boyesen*, Aarhus udtalte, at det var Selvforsvar, der havde samlet os alle i Dag, vi skal holde fast ved det; det gælder nemlig om, at vi først sikrer vor egen Eksistens. Han og mente at vor Program kunde suppleres, saa det kunde samle alle som lever af et Erhverv, og han forelagde Udkast til nye Paragrafer og til Supplering af de nugældende. I dette Udkast pegedes bl. a. paa, at man skulde have et passende Værn for Danmarks Næringsveje overfor Udlandets Angreb ved Overproduktion og Eksportpræmier. Vort Lands produktive Evner skulde bevares og udvikles og gøres saa uafhængigt som muligt af fremmed Tilførsel.

Der næst ønskedes Statsliskud til Haandværkets og den lille Industris Fremme i Lighed med, hvad der ydes andre Erhverv, samt Ansættelse af Statskonsulenter for Industri og Haandværk.

Embeds- og Bestillingsmænd skal lønnes saaledes, at det kan forbydes dem at drive Birtverv, der konkurrerer med den selvstændige Næring.

Adgang til Jord og billige Statslaan til egne Hjem og til Anskaffelse af mekaniske Hjælpe midler. — — —

Han pegede paa Aarhus Kommune, der er socialdemokratisk, den ejer Jord og vil bygge kommunalt; den lammer Haandværket, og gavner ikke de mindrebemidlede, idet man skal være Storkapitalist for at faa et eget Hjem. Han fandt, at vort Program skal være en Støtte for os mod Socialdemokratiet og mod Truster. Senere kan vi komme ind paa de store Spørgsmaal, men i Øjeblikket skal vi kun have det ene Formaal: at sikre vor Eksistens.

Sagfører *Nordmand*, Odder henviste til Wunsch's Udtalelse om de Grunde, der havde bevæget ham (Wunsch) til at gaa med til Erhvervspartiet. Han følte Vømmelse ved de andre Partiers Virksomhed og deres bundne Former og han havde derfor med Glæde hilst Erhvervspartiet. I Dag havde han imidlertid Indtrykket af, at det nærmest skulde være et Fagparti og ikke, som han havde ventet, et Folkeparti, hvor der blev Rum for Læger, Jurister, Embedsmænd o. s. v. Denne Klasse udgør en stor Vælgerhær. Han kunde tænke sig Navnet „Borgerpartiet“, og han stillede Forespørgsel, om han havde forstaaet os ret, at her var et Hjem for de Hjemløse.

Malmester *Nielsen* fandt, at vort Navn var det bedste foreløbig. Vi skal søge vore Stemmer blandt de Næringsdrivende, derunder ogsaa Sagførere. Der er Materiale nok at arbejde for. Naar man rundt om taler med Forskellige, faar man at vide, at de har Troen paa, at vi vil søge at gavne deres Tarv ved at faa egne Repræsentanter i Rigsdagen. Det er udelukkende det, der ønskes. Han mente, at Vejen er gennem de faglige Organisationer, der gennem Aarene er arbejdet ganske betydeligt op, og gennem disse kan vi arbejde Partiet op.

Vognmand *Henrik D. Petersen*, København mente at vi skulde have Indflydelse ved Ansættelse Embedsmænd, men det bør ikke være et Program punkt. Staten bør vækkes, saa Embedsmænd af den bliver mere venlig. Et andet Navn fandt han vilde blive vanskeligt at finde, og vi er bygget op paa Varetagelse af Erhvervenes Interesser, og han fandt, at alle kunde slutte sig hertil. En Udvidelse af Programmet i Dag var ogsaa vanskelig. Vi forlanger af vore Repræsentanter, at de skal være vaagne for vore Sager. De andre Sager saasom Skolespørgsmaal, Kirkespørgsmaal o. s. v. tages senere op til Dreftelse af Hovedledelsen.

Tretow Loof var ved et Møde bleven forespurgt om Kirkesagen, og han havde ment, at dette maatte blive en almindelig Folkesag.

Lærer *Enemark*, Hadsten havde sluttet sig til Erhvervspartiet, men stod egentlig kun som dets Beundrer. Det havde glædet ham at høre de sidste Talere, der havde slaaet paa Spørgsmaalet om bedre Lønning til Embeds- og Bestillingsmænd. Han raadede til at tage dette med, saa faar ogsaa vi Følelsen af at staa indenfor Rækkerne. I Hadsten var der flere, som var tiltalt af Tanken, men Programmet var ikke saaledes, at de følte sig hjemme, derfor var en saadan Tilføjeelse paa sin Plads. Han mente man kunde kalde Partiet „Borger- og Erhvervspartiet“; Iøvrigt sluttede han sig til Hr. Wunsch's Tanke.

Urmager *Jensen*, Vejle udtalte, at vi kun forespørger Folk om de vil være med til at varetage deres egne Interesser. Vi vil have Folk af vor egen Midte til at varetage disse. Programmet behøver ikke at indeholde storpolitiske Spørgsmaal. Han var ogsaa en Ven af, at Stat og Kommune lønner deres Embedsmænd og Arbejdere, saa de kan leve af deres Embede og passe deres Gerning.

Broder *Nissen* mente at Folket og de politiske Elementer skulde udpege Embedsmændene. I samme Retning skulde Folket selv vælge deres Præster og Lærere. Navnet og Programmet er godt nok nu, men skal der dannes et Hjem for de 300.000 Hjemløse, saa bør begge Dele forandres.

Hansen, Holte, havde ved sidste Valg ønsket at de indmeldte sig i Erhvervspartiet. Det var kun blevet til Skuffelse med Interpellationen hos de Konservative. Han mente at vort Parti kunde omfatte alle Erhverv. Han pegede paa den Maade hvorpaa baade Stat og Kommune forvaltes. Det vil gaa over til Fællesdrift. Han mente, at vi først skulde samle dem, der hører til Erhvervene og bagefter søge at faa de øvrige med, men den første Betingelse maatte være at holde Erhvervene oppe, det vilde være en Fare for Landet, hvis dette ikke lykkedes.

P. Wunsch var glad for Diskussionen, som viste, at der var en friskindet Bund. Det er os som har maattet undvære en Varetagelse af vore Interesser som har givet Partiet Navn, og han mente, at det var farligt nu at komme med Navneforandring. Gennem Skolen gælder det om at fremme Opriften. Han udtalte endnu en Gang, at det gennem den førte Diskussion var slaaet fast, at der raader en friskindet Trang hos os som nok skal bære Frugt, og han mente, at de, der har rejst denne Bevægelse fortjener Tak.

Malermester *Nielsen* gik ud fra, at der skulde holdes fulde og rene Linjer. Han fandt, at det skulde være samme Navn overalt. Han troede det var uheldigt at tale for meget om Kapitalister. Vi skal være Erhvervsfolk og kalde Afdelingerne for Erhvervspartiets Vælgerforeninger.

Lauritz Jensen gjorde opmærksom paa, at han havde anmeldt sig som Parti, det var ikke af Forfængelighedshensyn, men af Hensyn til det store Vælgerantal ude i Landet. Som Parti har vi Andel i Tillegsmandaterne og dette kan vi ikke kaste bort. Han stod i hvert Fald som Indehaver af Partiet og kunde ikke gaa med til nogen Ændring. Senere kan der blive Tale om Forandring. Han var glad for, at man vilde være med til at lønne Embeds- og Bestillingsmænd, saa de ikke behøvede at gribe ind i vore Erhverv. De større Spørgsmaal mente han burde hvile til senere.

Møller, Aarhus, gjorde opmærksom paa, at man derovre havde faaet Bemyndigelse til at kalde deres Forening for Erhvervspartiets Vælgerforening.

Nicolaj Jensen, Vejle, vilde derimod ikke give Afkald paa at kalde deres Forening for Middelstandens Vælgerforening.

Schjær var glad for Omtalen af Dansk Handelsblad. Det skulde blive rapporteret paa rette Sted. Han mente ikke, at vi skulde være ivrige for at faa for mange Programpunkter, men vi skal holde hvad der staar. Han var enig med Broder Nissen i dennes Udtalelser om Selvstyret og Embedsmændene. Det vilde være heldigt for de Næringsdrivende, om der sidder nogen af dem selv valgte i Embederne. Om Boyesens Henstilling om flere Programpunkter, da var det jo dette Diskussionen i Dag drejer sig om. Dumpingsystemet saa vi ikke glade til, og han holdt med Haandværkerne. Staten bør støtte ogsaa dem. Bedre Lønning til Embedsmændene var allerede fremme paa Valgdagen. Det er et Retfærdighedskrav. Laan til Opførelse af egne Hjem var han ogsaa stemt for. Han troede at Sagfører Nordmand nu havde faaet Klarhed over, at vi ogsaa var et friskindet Parti, som kunde være hele Samfundet til Nytte.

Det er rigtigt, at vi er et Fristed for de Hjemløse, vi havde bl. a. ogsaa mange Stillere udenfor Erhvervene. Vort Navn har en Værdi, da vi uden det skulde skaffe os 10.000 Underskrifter for at blive anmeldt som Parti. Vi bør derfor beholde Navnet. Vi nærer ingen Overtro til, at det er det Ideale at faa de store Spørgsmaal paa Programmet, og han var sikker paa, at vi alle i Dag var enige om, at vi ikke skulde have et større Program. Det lover godt for os, at der kaldes paa os i Provinsen, naar de ønsker udført et Arbejde for Erhvervene, og han var glad for Lærer *Enemark* var tilstede og var tilfreds med vort Parti, og han bemærkede at der vel nok kunde slibes nogle af de Kanter bort som hænger ved os.

Tretow Loof udtalte sin Glæde over, at der havde lydt Røster for, at det var hele Folket som skulde tage Stilling til de kirkelige Spørgsmaal, der var af vidtrækkende Betydning. Han var glad for Navnet Erhvervspartiet, men det skal være ens overalt. Han gik ud fra, at jo flere Punkter vi har paa Programmet, desmere Lejlighed bliver til at støde paa. Han mente

vi skulde søge at samle ved Hovedformålet: Værn for Erhvervene. Følgen af at vi ikke har mange Punkter er den, at vi staar med mere Frihed i mange Spørgsmaal og kan tænke selvstændigt og frit. Han foreslog, at de Afdelinger, der oprettes og er oprettet, skal bære Partiets Navn.

Nicolaj Jensen forespurgte om vi havde noget imod, at de kaldte deres Forening: „Middelfstandens Vælgerforening under Erhvervspartiet“.

Lauritz Jensen gik ud fra, at man maatte bøje sig for, hvad Delegeretmødet vedtager i saa Henseende.

H. Holm, Charlottenlund gjorde opmærksom paa, at vi var begyndt med „Samvirke“, derfor havde de dette Navn i Gentofte, men det var i fuld Tilslutning til Erhvervspartiet og dets Love. Med dette Navn var der maaske Mulighed for at faa flere Medlemmer; i hans Kreds vilde det i hvert Fald skade, hvis de skulde tage Navnet „Erhvervsparti“.

Malermester Nielsen mente, at det skadede endnu mere naar der var forskellige Navne. Vi maa tage Tyren ved Hornene og være klar over, at det er Erhvervspartiet vi hører til. Han henstillede at tage Spørgsmaalet om Ansættelse af Konsulenter for Haandværk og Industri med, naar Programmet skal revideres.

Kunstdrejer Andersen, Aarhus udtalte, at de i Aarhus havde set, at Hovedstaden havde gjort et stort Arbejde og faaet dannet et Parti paa Rigsdagen. De havde derfor omdebt deres Navn. Han mente at det var nødvendigt, at de større Spørgsmaal tages op, og han foreslog, at der nedsættes et Udvalg som kom frem med en Betænkning ved næste Delegeretmøde.

Alstrup, Hellerup mente, at man skulde tage Hensyn til de bestaaende Afdelingers Navne, naar blot disse indeholdt Ordet „Erhvervet“.

Lauritz Jensen anmodede *Malermester Nielsen* om at tage Spørgsmaalet tilbage til et senere Møde, og saa faa det som et særligt Punkt paa Dagsordenen. Hr. Nielsen tog det tilbage, dog med den Bemærkning at han ønskede at de Foreninger, der er dannet tog Navnet.

Kunstdrejer Andersen tog ogsaa sit Forslag tilbage, og det vedtoges at henvise det til Hovedbestyrelsen, der skal fremkomme med Forslag om Udvidelse af Programmet ved det næste Delegeretmøde.

4) *O. Hansen* gjorde opmærksom paa, at Vælgerforeninger med et andet Navn ved Valg skal tilmelde sig til Partiet for at Stemmerne kan blive talt med.

Han gav Oplysninger om det Agitationsarbejde, som gennem en Række Møder var udført Landet over. Da vi kun har Fagpressen at støtte os til maa de stiftede Lokalforeninger nu tage Arbejdet op i deres Nabokreds, thi det Resultat vi opnaar ved de kommende Valg afhænger og hviler paa Agitationen. Han bragte Lederne fra Gentofte-Kredsen en Tak for deres gode Arbejde i Københavns Amt, og oplyste hvorledes man fra Gentofte-Kredsen arbejdede videre til Lyngby derfra til Roskilde o. s. v. for at skabe et enigt og godt Samarbejde mellem Folketingskredsene i Amtet og som borger for et godt Resultat derude. Han anbefalede, at man gik frem paa samme Maade i Landets øvrige Amter, og haabede paa at Delegeretmødet skabte Agitatorer, som vilde tage Kampen op. Vi maa ikke lade os skræmme af Valgloven; vi kan selv under den nuværende Valglov faa et godt Resultat, naar blot Arbejdet tages op. Han gjorde derefter Rede for, at selv om den nye Valglov, hvorved enhver Stemme, hvor den end afgives, tælles i samme Bunke — ikke var gennemført til første Valg, saa er der i Tillægsmandat for Jylland, som tilfalder det Amt som har flest Stemmer derovre samt i Tillægsmandat paa Øerne. Ved sidste Valg gav 6—7000 Stemmer Tillægsmandat begge Steder og alle er dog vist enige om, at vort Parti ved en taalelig Agitation kan opnaa dette Stemmetal baade i Jylland og paa Øerne; men der maa gøres et Arbejde i alle Amter, og opstilles Kandidater i alle Amter for at faa alle Stemmer med. Til dette Arbejde kræves Penge og Mænd, men begge Dele kan skaffes naar, vi ved at dette betyder mindst 4 Rigsdagmænd for Erhvervspartiet i Stedet for nu 1. De andre Partier udpeger nu deres Kandidater, sørg for hurtigt at faa organiseret Arbejdet i hvert Amt, saa at I kan faa udpeget Eders Kandidat, som i Tide kan tage Arbejdet op, gøre sig kendt og blive Samlingsmærket.

H. Holm mente, at det var nødvendigt at have en Presse for at faa en energisk Agitation, og han fandt, at vi med Alvor skulde tænke over Pressespørgsmaalet. Indtil da maa vi i fuldt Maal benytte den Presse, vi har. Der maa være et Presseudvalg, som kan give Fagbladene de fornødne Oplysninger til Belysning af de Løgne, der fremsættes i vore Modstanderes Blade. Han anbefalede Delegeretforsamlingen at tage denne Sag op.

Kunstdrejer Andersen fandt at det var et stort Arbejde i Amterne, men det maa gøres. Han mente at der skulde opstilles en Haandværker og en Handlende i hvert Amt. Han gav Oplysning om et Blad i Aarhus, der havde faaet Paalæg om at standse Agitationen for os. Der findes imidlertid i Jylland farveløse Blade, som man nok kunde faa til at tale vor Sag, uden Presse gaar det ikke.

Restauratør Jensen, Horsens pegede ogsaa paa det uheldige, at vi ingen Presse har. Han mente, at et Presseudvalg vilde være heldigt, det kunde give Artikler om Erhvervspartiet, og disse skal gives til de lokale Dagblade, det er der, de læses.

Askegaard, Svendborg oplyste at hans Afdeling i Svendborg nu tæller 250 Medl. Bladene i

Svendborg lod til at være meget velvillige mod os. Han fandt ogsaa, at der skulde opstilles i alle Amter, og han fik konstateret, at vi skal staa alene ved Valgene.

Wunsch mente, at vi nok kunde faa vor Sag ført frem uden Presse, en saadan kan vi endnu ikke faa, i hvert Fald én der udelukkende tager sig af vore Sager. Naar vi faar Valg, saa tager Pressen sig nok af os lige som ved Valget her i København. Det er et stort Arbejde der skal udføres i Amterne, det kræver personligt Arbejde af den, der skal stilles op. Han troede imidlertid, at der var god Bund for Bevægelsen overalt.

H. Holm mente ikke det var saa vanskeligt at faa en Presse, og der bør ogsaa være en skriftlig Agitation.

Lauritz Jensen takkede *Jul. Wulff* for hans Arbejde for Partiet gennem „Dagblad for Haandværk og Industri“, og han takkede Bladet „Vor Kommune“ i Gentoftekredsen for det Arbejde i denne Kreds ligesom han takkede „Handelsavisen“ for dens trofaste Arbejde lige fra Begyndelsen.

O. Hansen kunde gaa med til at stille 2 Mand op i hvert Fald i Aarhus, som var rigt paa Kandidatnemner. Han troede at der kunne opnaaes et Resultat, hvis der opstilles en Mand i hver Kreds. Vi skal gaa fra 1 til 4 Mand i Rigsdagen.

Jul. Wulff, København klarlagde Fællesrepræsentationens Stilling til Partiet. Han ønskede til Lykke med det første Delegeretmøde og han troede, at det gav bedre Resultat, naar der var flere Kandidater i et Amt.

Murermester *Ehlers*, Brædstrup udtalte Haandværkernes Glæde over, at *Jul. Wulff* fik en Anerkendelse her. Det er den eneste Talsmand vi har ude ud over Landet. Han pegede paa, at vi ikke rødede over mange Midler og Kræfter. Han henstillede, at vi i alle Amter opstillede skiftevis en af hvert Fag.

Dirigenten, Malermester *Nielsen* konstaterede at Diskussionen var resulteret i, at der opstilles i saa mange Kredse som muligt.

Til Presseudvalg foreslog derefter Hr. Schjær følgende: Nicolaj Sand, P. Wunsch og *Henr. D. Petersen*.

Kunstdrejjer *Andersen* foreslog, at Boghandler *Mundberg* kom i det Udvalg. Dette kunde *Schjær* tiltræde, men *Mundberg* nægtede at træde ind i Udvalget.

Sand kunde ikke godt paatage sig Arbejdet i Presseudvalget, og han anbefalede Frugthandler *Hamborg* i Stedet.

P. Wunsch kunde godt slutte sig til, at vi fik en Mand fra Provinsen i Udvalget. Der foresloges ikke flere, og valgt blev derpaa: P. Wunsch, *Henr. D. Petersen* og P. A. *Hamborg*.

5) *Schjær* udtalte, at der nu skulde dannes en foreløbig Hovedbestyrelse, og han mente, at Formændene for de Vælgerforeninger, der er dannet, kan enes om en Mand. De andre Amter kan saa staa aabne indtil videre. Man skred derefter til Valg, og følgende valgtes:

Fra København—Frederiksberg: *Lauritz Jensen*, J. G. *Schjær*, P. Wunsch, *Henr. D. Petersen*, O. Hansen og Nicolaj Sand.

Svendborg Amt: Murermester *Kjær Knudsen*, Nyborg.

Københavns Amt: Købmand *H. Holm*, Charlottenlund.

Randers Amt: Lærer *Enemark*, Hødsten.

Aarhus Amt: Malermester *Nielsen*, Aarhus.

Skanderborg Amt: Murermester *Ehlers*, Brædstrup.

Vejle Amt: Ursmager *Nicolaj Jensen*, Vejle.

Thisted Amt: Snedkermester *Nørgaard Poulsen*, Vestervig.

Viborg Amt: Arkitekt *Nielsen*, Kjellerup.

6) Til Formand for Landsforeningen valgtes derefter enstemmigt Folketingsmand *Lauritz Jensen*, der takkede for Valget. Han følte sig som Repræsentant for alle Erhverv Landet over og skulde lægge al sin Kraft ind i Partiets Tjeneste.

Til Næstformand valgtes ligeledes enstemmigt Malermester *Nielsen*, Aarhus.

Til Sekretær valgtes Redaktør P. R. *Runeclint* og til Kasserer Købmand *H. Holm*.

Der nedsattes et Forretningsudvalg, bestaaende af *Lauritz Jensen*, O. Hansen, Murermester *Ehlers*, Lærer *Enemark* og Malermester *Nielsen*, samt et Udvalg til Sætte for Rigsdagsarbejdet, bestaaende af J. G. *Schjær*, Bogtrykker *Levison*, Murermester *Ehlers*, Malermester *Nielsen* og Cigarhandler O. Hansen.

7) Under Eventuelt gjorde Købmand *Kjær*, Brædstrup, opmærksom paa, at der var et Underskud i hans Afdeling paa Grund af Udgifterne til Agitationen i Amtet. Han hæftede personlig for Pengene i en Bank, og han forespurgte, om Partiet ikke refunderede dette.

Forsamlingen var nu i Opløsning, og denne Sag blev derfor ikke sat under Diskussion.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk